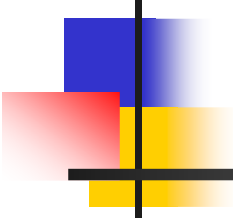

Laskeumien epidemiologiaa - kenelle tulee laskeuma?

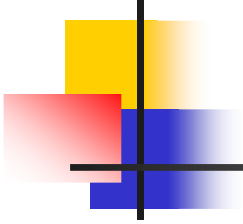
SGY Jyväskylä 24.4.2009

Aarre Kivelä, LT

OYS, Naistenklinikka

Ei sidonnaisuuksia

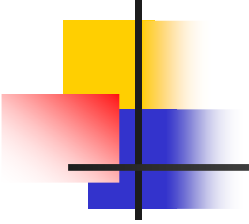

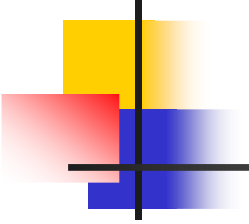
Pelvic Organ Prolapse

Riskitekijöitä?

-
- Ikä
  - Paino
  - Rotu
  - Perintötekijät
  - Raskaudet ja synnytykset
  - Kohdunpoisto / laskeuma- /
inkontinenssileikkaus
  - Lantionpohjan kuormitus
  - Hormonaaliset tekijät

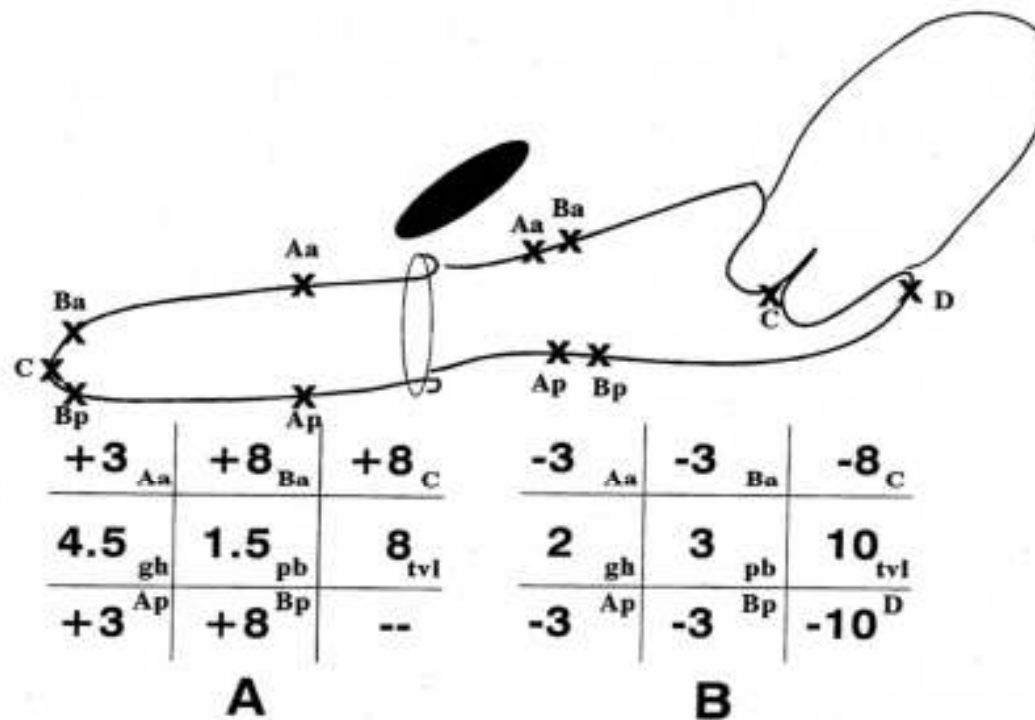

Riskitekijöiden selvittelyn ongelmia

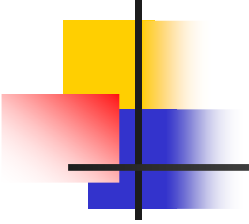

- Mikä on laskeuma?
  - kvalitatiivinen / kvantitatiivinen (POP-Q)
- Oirekyselykaavakkeet
  - kysymyksiä ei useimmiten ole validoitu
  - "onko teillä pullistuma emättimessä, jonka voi nähdä tai tuntea?"
    - spesifisyys ja herkkyys riippuvat prevalenssista
- Oireet korreloivat vain kohtalaisesti vaikeusasteeseen

POP-Q

Fig. 3. A, Grid and line diagram of complete eversion of vagina. Most distal point of anterior wall (point *Ba*), vaginal cuff scar (point *C*), and most distal point of the posterior wall (point *Bp*) are all at same position (+8) and points *Aa* and *Ap* are maximally distal (both at +3). Because total vaginal length equals maximum protrusion, this is stage IV prolapse. **B,** Normal support. Points *Aa* and *Ba* and points *Ap* and *Bp* are all -3 because there is no anterior or posterior wall descent. Lowest point of the cervix is 8 cm above hymen (-8) and posterior fornix is 2 cm above this (-10). Vaginal length is 10 cm and genital hiatus and perineal body measure 2 and 3 cm, respectively. This represents stage 0 support.

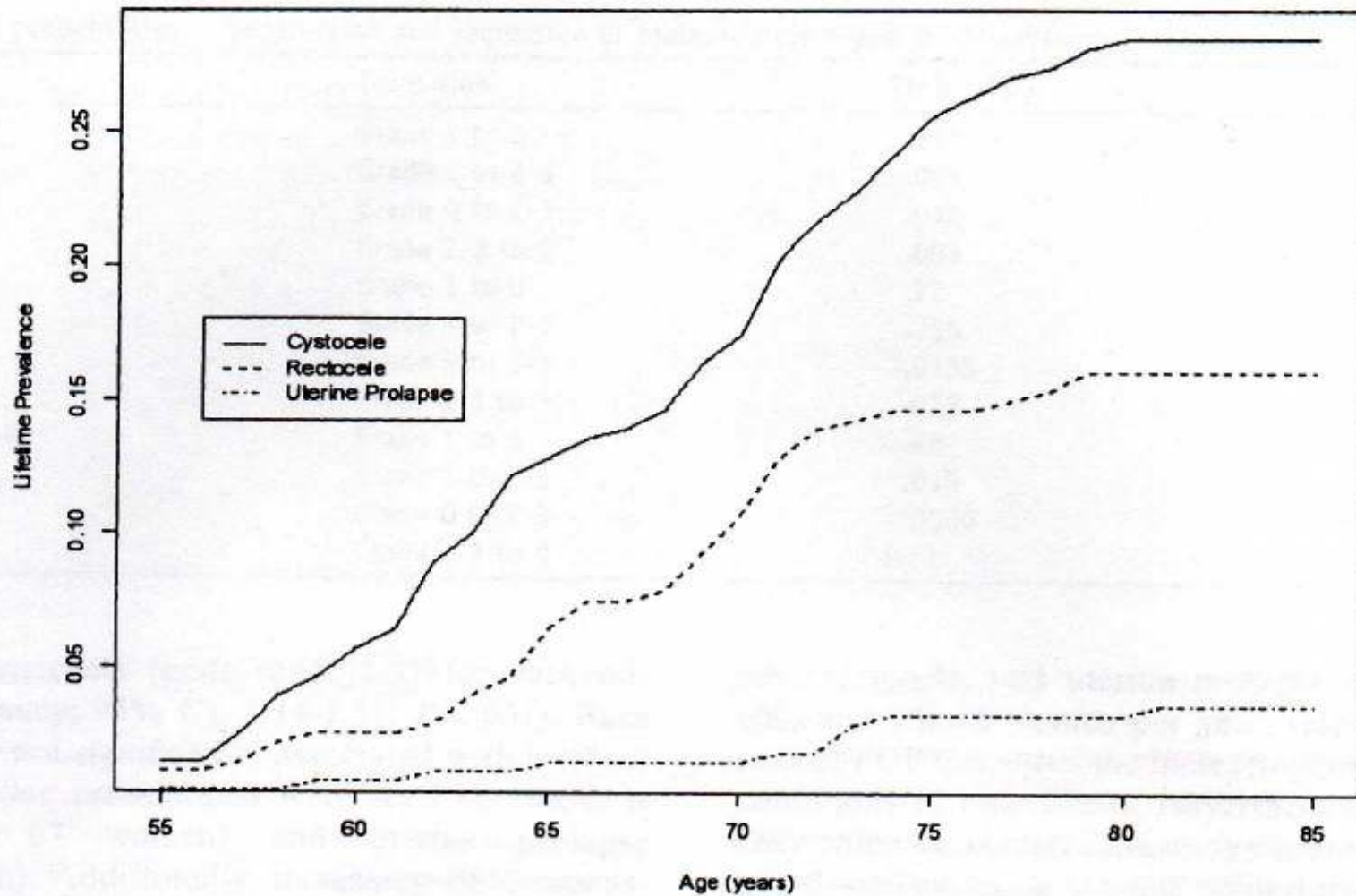
Laskeumien yleisyys?

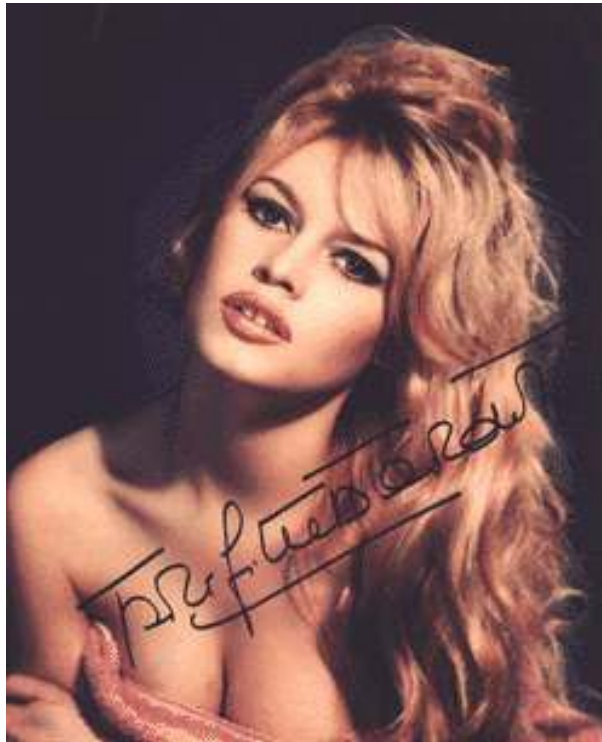
- Väestötasolla vaihtelu suurta
  - Jos vähäiset huomioidaan niin 30-93%
  - Oireista laskeumaa 4-12%
  - 80 ikävuoteen mennessä 7% tehty laskeuma- ja 4% inkontinenssileikkaus
  - Tulevaisuudessa määrä lisääntyy?
    - Tällä hetkellä vain osa hakeutuu hoitoon
    - Elinikä pitenemässä

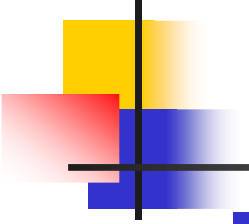
Laskeumien yleisyys

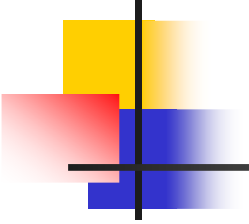

Ikä?

Ikä

-
- Laskeumat ovat tavallisempia iäkkäillä naisilla mutta sekoittavien tekijöiden poiston jälkeen iän merkitys katoaa tai on vähäinen
  - WHI tutkimuksen osio (n=16.616)
    - 70-79v vs 50-59v
    - kohdun laskeuma OR 1.36, kystoseele OR 1.25, rektoseele OR 1.18
  - Kaikki laskeumat eivät välttämättä progredioi

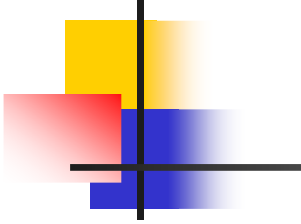

Ikä

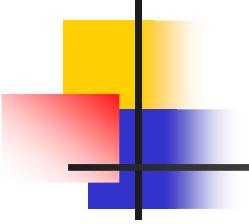
- Nygaard & al. 2008
- Poikkileikkaustukimus, n=1961
- Oireisen laskeuman prevalenssi 2.9%

Ikä	POP
20-39 (641)	1.6%
40-59 (668)	3.8%
60-79 (488)	3.0%
>80 (150)	4.1%

Ylipaino?

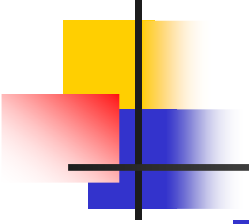

Ylipaino

- Ylipaino on selkeä riskitekijä lantion pohjan ongelmien suhteen
  - BMI 50 - PFD 91%:lla
- WHI tutkimuksen osio (n=16.616)
  - BMI>30 vs BMI<25
  - Kohdunlaskeuma OR 1.40, kystoseele OR 1.57, rektoseele OR 1.75

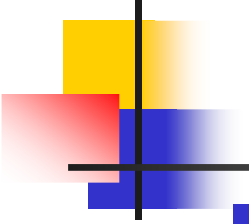
Ylipaino

- Ylipaino pahentaa myös jo olemassa olevaa laskeumaa
  - 5v seuranta, BMI>30 vs BMI<25
  - riski kohdunlaskeuman pahenemiseen kasvoi 69%, kystoseelen pahenemiseen 48% ja rektoseelen pahenemiseen 58%
- 10% painon pudotus ei vähentänyt laskeumia
  - Muutokset pysyviä?

Rotu?

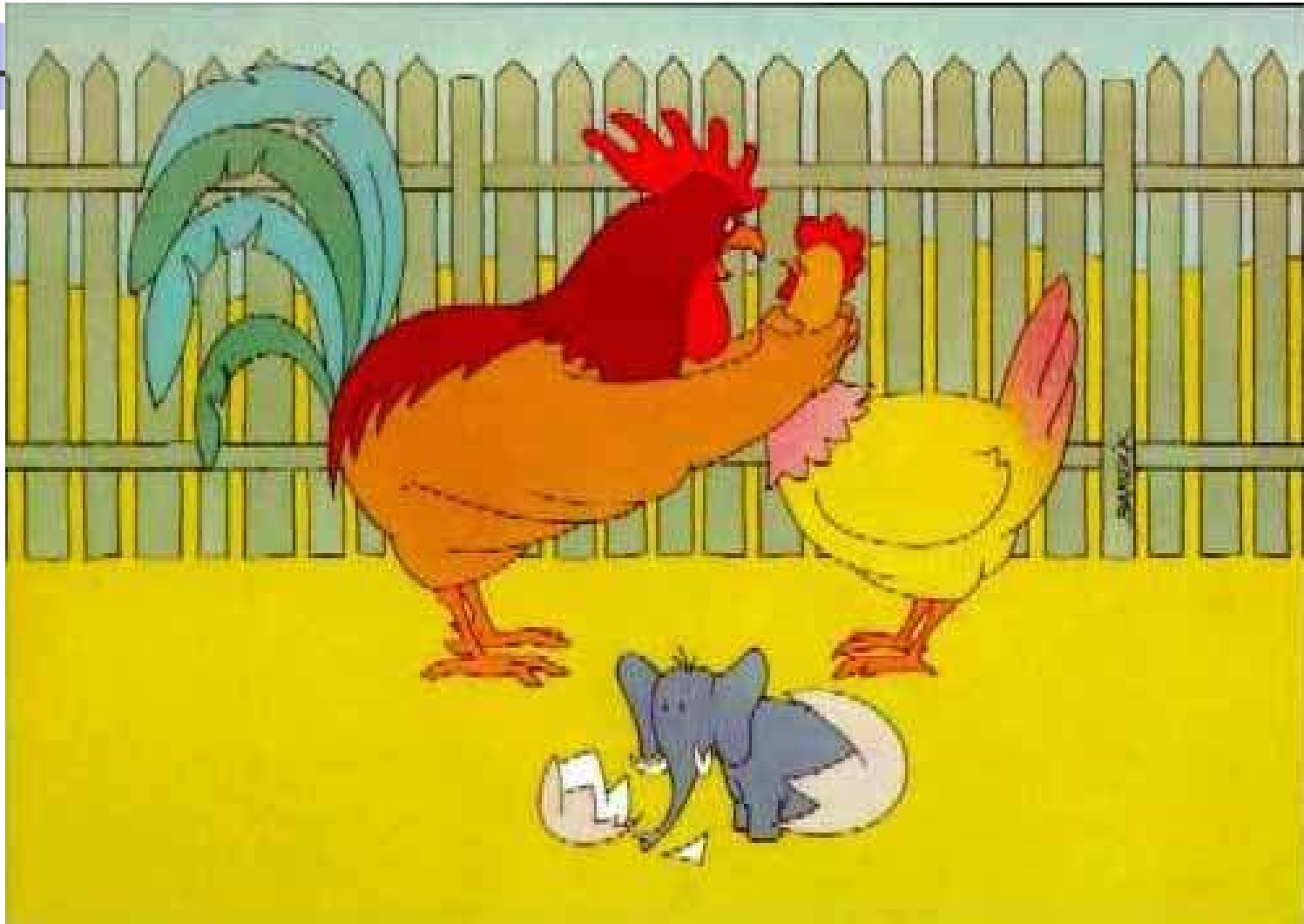

Rotu

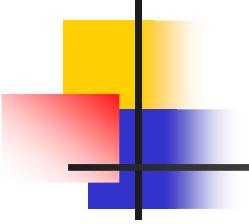

- Ponnistuskarkailu
  - Valkoihoiset > muut
- Laskeumien suhteen tulokset ristiriitaisia.
  - Afrikkalainen alkuperä < valkoihoiset < aasialaiset, latinalaisamerikkalaiset?
    - Tutkimuksissa on paljon sekoittavia tekijöitä
  - Valkoihoisille laskeumaleikkauksia 3x enemmän kuin afroamerikkalaisille

Perintötekijät?

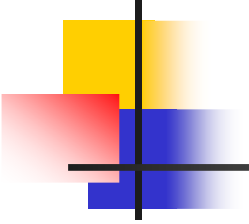

Perintötekijät

- Perintötekijöillä on merkitystä
  - Joillekin laskeuma nuorella iällä vaikka ei riskitekijöitä ja toisille ei koko elinaikana vaikka lukuisia riskitekijöitä
- Sukuhistoria + vs -
- laskeumia 59% vs 29%, RR 1.8
- Jos naisella positiivinen sukuhistoria, niin tytöllä 5x laskeumariski

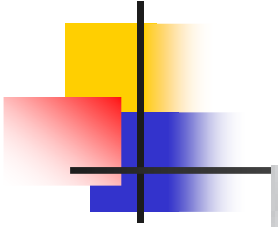

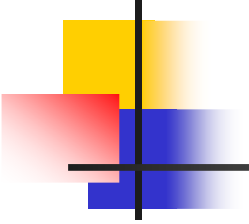
Perintötekijät

- Sidekudoksen (kollageenit, elastiini, tenasiini) rakenteita, toimintaa, biomekaanisia ominaisuuksia ja synteesiä ja hajoamista sääteleviä tekijöitä runsaasti tutkittu mutta yksiselitteisten päätelmien teko on edelleen vaikeata
  - Ehlers-Danlos, Marfan
- Geenitason tutkimuksia menossa

Raskaus?

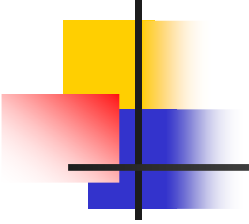
Raskaus

- Synnytystavasta riippumatta raskaus lisää laskeumariskiä
- WHI osio (n=16.616, 50-79v)
  - O-para: kohdunlaskeuma 6.3%, kystoseele 14.9%, rektoseele 6.5% (yht. 27.7%)
  - Primipara: kohdunlaskeuma OR 2.13, kystoseele OR 1.91 ja rektoseele 2.22

Pariteetti?

Pariteetti

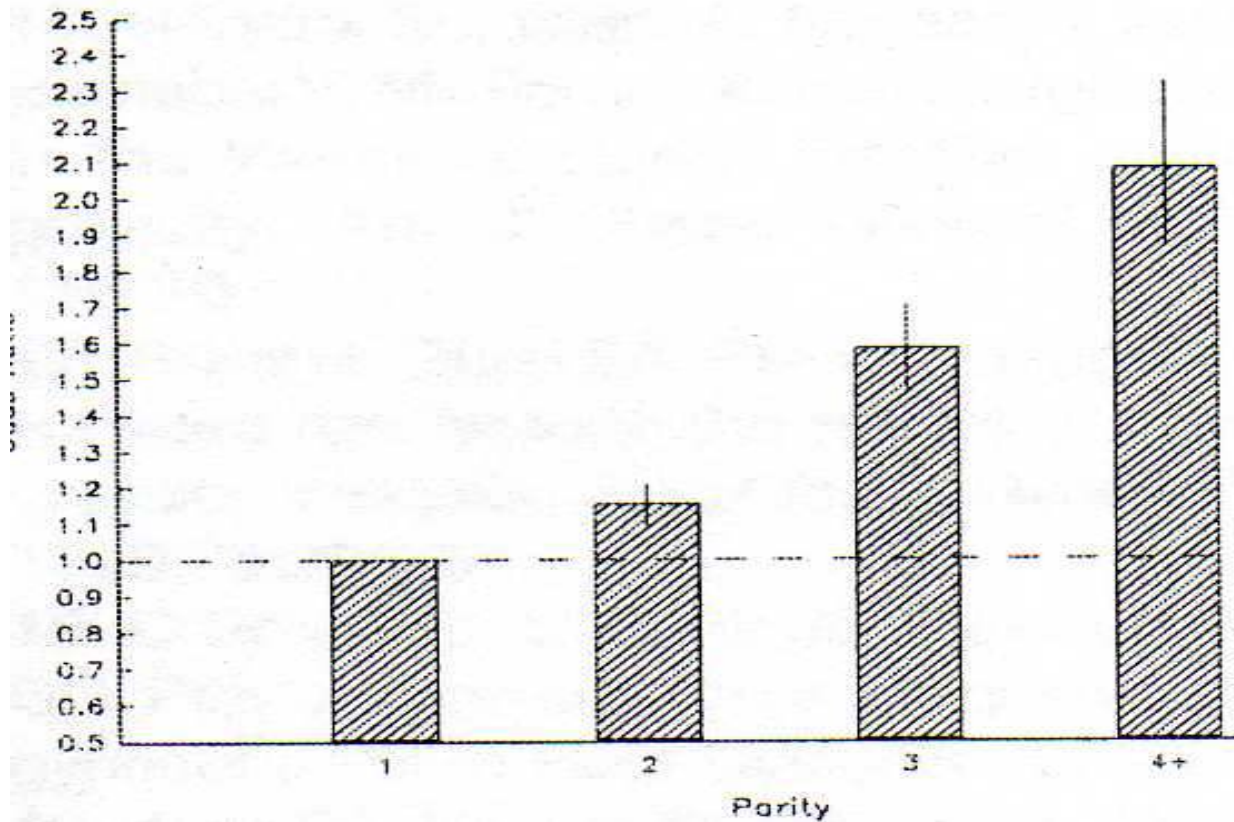

- 1. raskauden jälkeinen lisäriski jokaisessa seuraavassa raskaudessa
  - Kohdunlaskeuma 1.10
  - kystoseeale ja rektoseeale 1.21
- Riski joutua laskeumaleikkaukseen
  - 2. synnytyksen jälkeen 1.2
  - 3. synnytyksen jälkeen 1.6
  - 4+ synnytyksen jälkeen 2.1

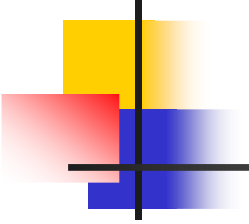
Pariteetti

Risk of surgery for pelvic organ prolapse

Synnytystapa?

Synnytystapa

- Ruotsalainen rekisteritutkimus
  - 15.007 prolapsia vs 1.444,548 kontr.
  - Sektoiduilla laskeumariski yli 5x vähäisempi kuin alakautta synnyttäneillä (OR 0.18)
  - Jos sekä sektioita että alatiesynnytyksiä niin OR 0.75 verrattuna pelkästään alakautta synnyttäneisiin

Synnytystapa

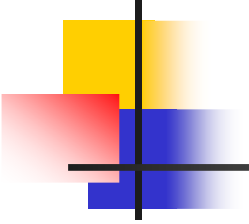
TABLE 3

The relation between mode of delivery and risk of pelvic organ prolapse

Mode of delivery	Prolapse (n = 15,007) n (%)	No prolapse (n = 1,444,548) n (%)	Crude OR	Adjusted OR (95% CI)
Vaginal deliveries only	13,935 (92.9)	1,193,661 (83.5)	1.00	1.00
Vaginal and CS	791 (5.3)	108,212 (7.6)	0.63	0.75 (0.69-0.81)
CS only	281 (1.9)	127,668 (8.9)	0.19	0.18 (0.16-0.20)

The odds ratios (ORs) were obtained after stratification for maternal year of birth, year of last delivery, and parity at last delivery.
CI, confidence interval; *CS*, cesarean section.

Larsson. Cesarean section and risk of pelvic organ prolapse. *Am J Obstet Gynecol* 2009.

Synnytystapa

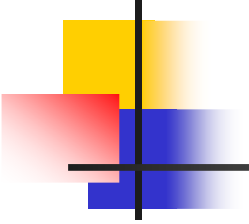

- Alatiesynnytyksen jälkeisen laskeuman riskiä lisäävät
  - Instrumentaalinen synnytys
    - Etenkin pihdit
  - Episiotomia?
  - Pitkittynyt ponnistusvaihe?
  - Kookas lapsi
    - >4000g OR 1.6 vs <4000g

Synnytystapa

- Sze E ja Hobbs G 2009
  - Prosp poikkileikkaustutkimus, POP-Q

Laskeuma	0-para (458)	Multipara (892)
St 0-I	73%	36%
St II	25%	62%
St III-IV	1%	2%

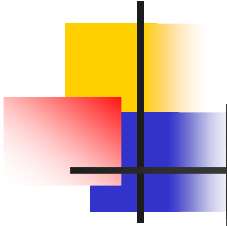
Synnytystapa

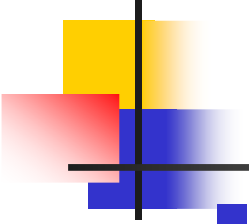
- Mitä alatiesynnytyksessä tapahtuu?
  - Vaurio fasciarakenteissa?
  - Pudendaalihermossa?
  - Levator lihaksessa?
    - Ponnistusvaiheessa m.puborectalis venyy >3x.
    - N. 30% todetaan alatiesynnytyksen jälkeen levator vaurio (3D-UÄ, MRI) mutta välittömiä oireita vain harvoin
    - Iäkkäillä synnyttäjillä vaurio tavallisempi (10%/vuosi)

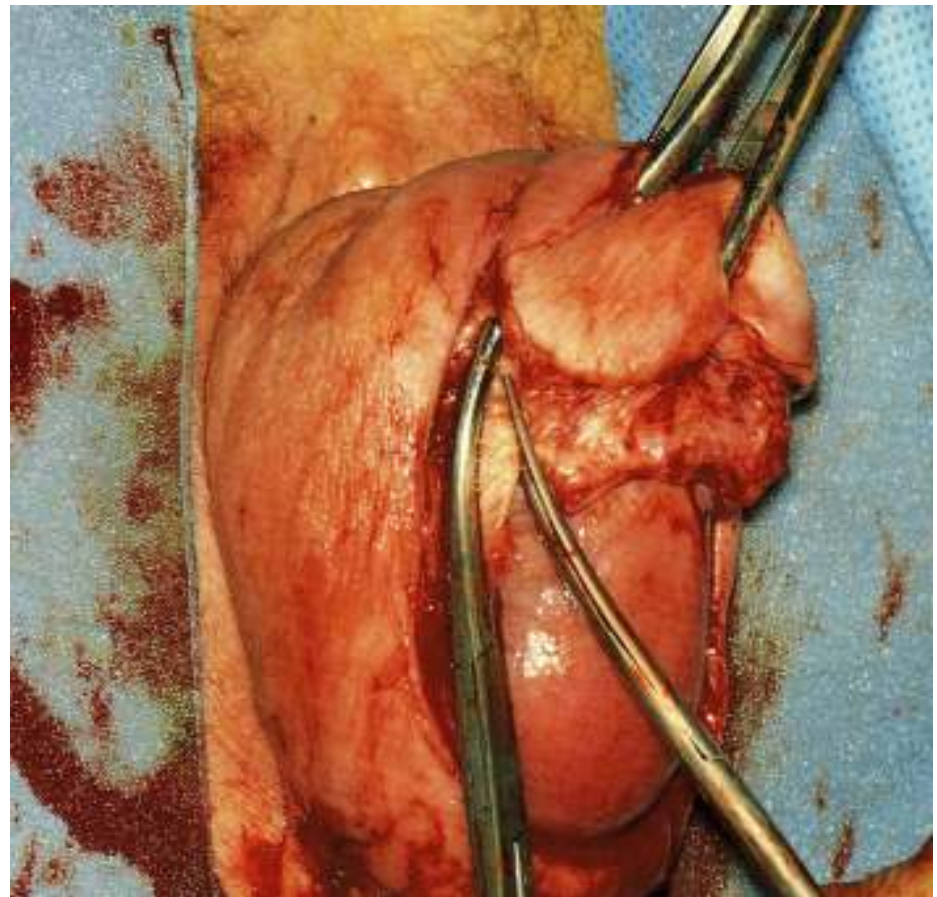
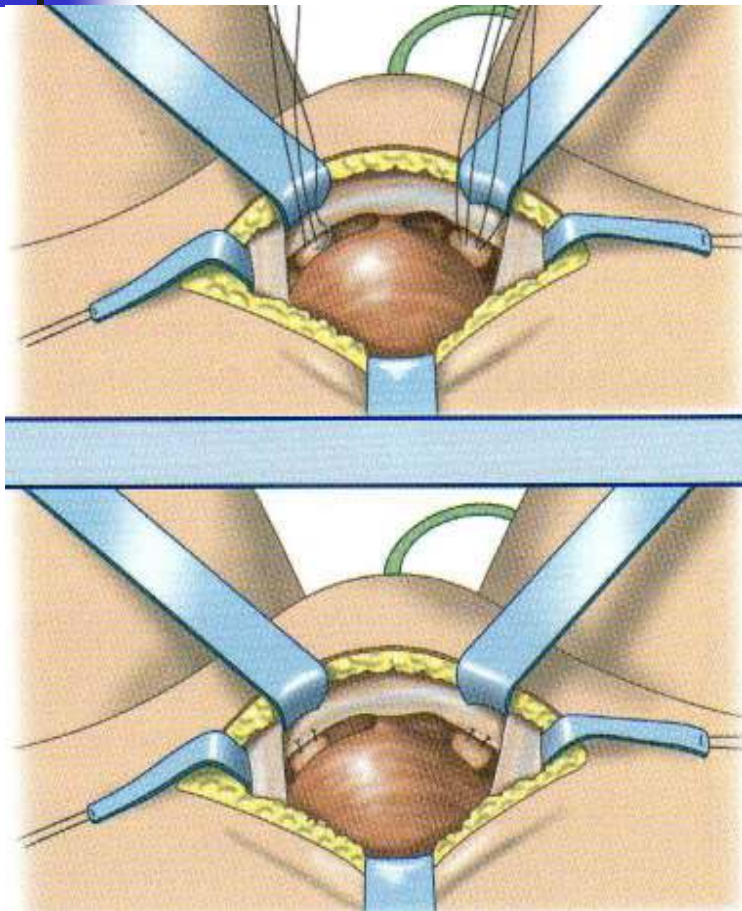
Kohdunpoisto?

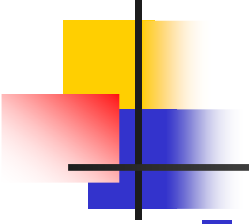
Kohdunpoisto

-
- Leikkaushoitoa vaativa laskeuma ilmaantuu 0.5-5.1%:ssa.
  - Altman & al. 2008
    - 162.000 hyst / 470.000 kontr
    - Kohtu tallella -> 2.0%
    - Kohtu poistettu -> 3.2% (HR 1.7)
    - Vaginaalinen hysterektomia -> HR 3.8
    - 1 alatiesynn vs nullipara -> HR 2.0
    - 4 alatiesynn vs nullipara -> HR 11.3

Inkontinenssi- tai kaskeumaleikkaus?

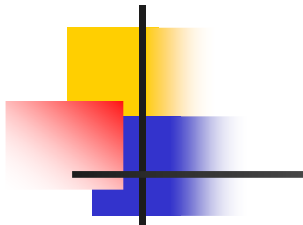

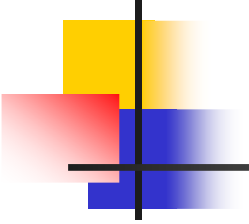
Inkontinenssi tai laskeumaleikkaus

-
- Denman & al. 2008
    - Prosp kohortti, n=374, 10v seuranta
    - Reoperaatio 17% (HR 1.9)
    - Abd vs vagin operatio HR 0.37
  - Whitesite & al. 2004
    - N=176, 1v seuranta, POP-Q
    - 58% st II ja 10% st III residiivi
    - Residiivi tavallisempi <60v ja jos alun perin st III-IV laskeuma

Lantionpohjan kuormitus?

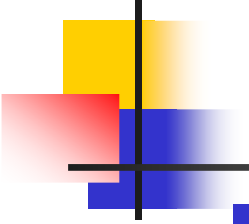

Ummetustaipumus

- Laskeumapotilaiden ulostamisongelmat korreloivat huonosti anatomisiin muutoksiin mutta laskeumariski on suurempi, jos nuoresta saakka ummetustaipumusta (48% vs 8%) tai ponnistelua ulostamisen yhteydessä (61% vs 4%).

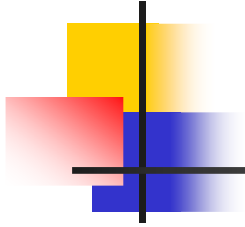

Raskas työ

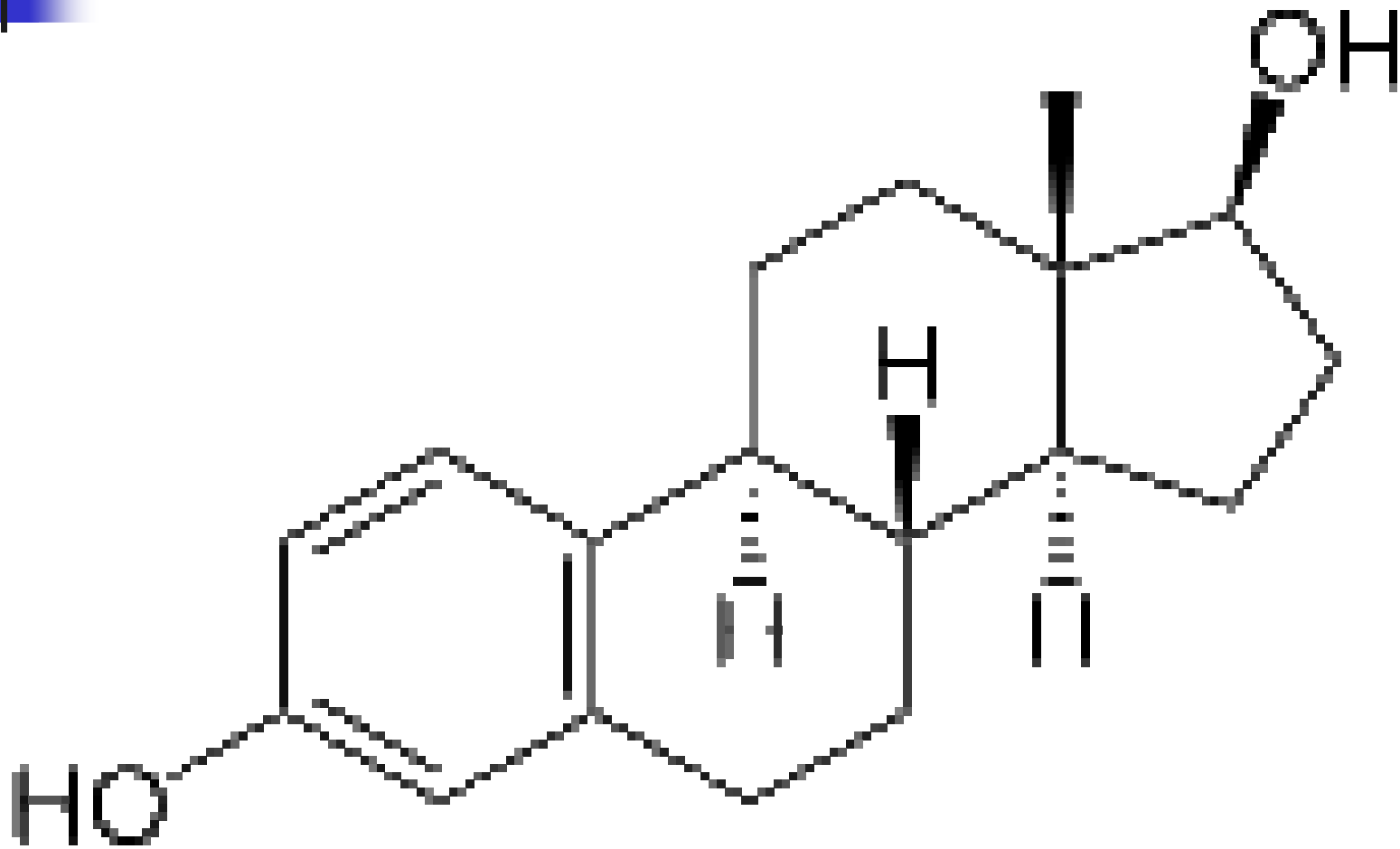
- Jorgensen & al. 1994
  - Rekisteritutkimus, n= 28.619/1.7milj.
  - Perushoitajilla 1.6x riski joutua laskeumaleikkaukseen
- Chiaffarino & al. 1999
  - Tapaus-verrokki tutkimus (108/100)
  - kotitöistä huolehtivilla 3.1x riski II-III⁰ laskeumiin johtavassa asemassa oleviin verrattuna

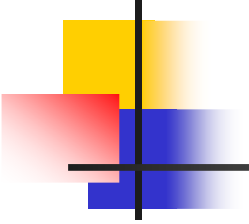
Toistuva, voimakas kuormitus

- Larsen and Yavorek 2007
  - USA:n laskuvarjojoukkojen synnyttämättömillä naissotilailla (n=37) oli 2.72x riski II⁰ laskeumiin verrattuna muihin naissotilaisiin (n=79).
  - Olemassa oleva laskeuma myös paheni useammin (RR 1.57) kuin verrokeilla.

Estrogeeni?

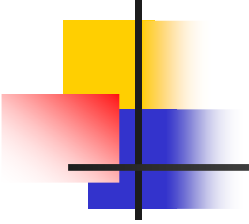

Estrogeeni

- Estrogeenin puute lisää / pahentaa urogenitaalialueen oireilua.
- Laskeumat?
  - estrogeenin puute tekee kudokset jäykemmiksi ja aiheuttaa pikemminkin vaginastenoosia
  - Reseptoritutkimusten tulokset ristiriitaisia
  - Estrogeenin nettovaikutus kollageenimetaboliaan voi olla negatiivinen

Estrogeeni

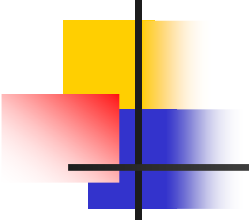
- WHI, n=27.342, 50-79v
  - Estrogeenin nykyinen tai aiempi käyttö / käyttämättömyys ei vaikuttanut laskeumariskiiin
    - kohdun laskeuma OR 0.96
    - kystoseele OR 1.02 / rektoseele OR 1.10
- WHI, 4v seuranta, POP-Q, n=141/118
  - ei eroja laskeumien ilmaantumisessa eikä progressiossa

Elämäntavat?

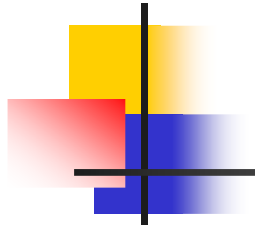

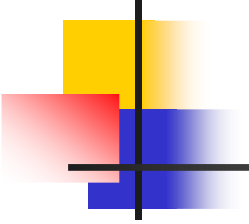
Elämäntavat

-
- Tupakka + vs -
    - kohdun laskeuma OR 0.81
    - kystoseele OR 0.85, rektoseele OR 0,83
  - Alkoholi (1 annos/vk tai >7 annosta/vk)
    - kohdun laskeuma OR 0.88 / 0.63
    - kystoseele OR 0.82 / 0.68
    - rektoseele OR 0.86 / 0.75
  - Kahvi +/- ei vaikutusta

Oireisen laskeuman riskitekijöitä

Ikä	1.01
BMI	0.99
Pariteetti	1.76
HRT	1.22
Tupakointi	0.87
Kohdunpoisto	1.55
Inkont leikkaus	2.21
Raskas työ	1.39
POP oireet rask aikana	2.29
Äidin POP	1.99

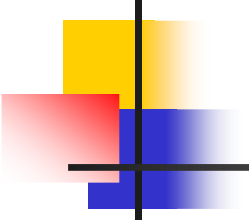

Yhteenveto

- Monien laskeumien syntyyn vaikuttavien tekijöiden
  - osuus on kiistanalainen
  - merkitykseltään marginaalinen
- Useimpiin näihin tekijöihin ei voida vaikuttaa ennaltaehkäisevästi

Yhteenveto

-
- Raskaus ja synnytys ovat kiistattomia ja merkittäviä riskitekijöitä
  - Jos halutaan estää laskeuman kehittyminen yhdelle naiselle niin pitää sektoida 9 naista, joille ei koskaan kehittyisi laskeumaa ja samalla hyväksyä
    - sektion välittömät riskit
    - tulevissa raskauksissa toistetun sektion tai alatiesynnytysyrityksen riskit

Kiitos!

